III.

ARISTIDES.

ARGVMENTVM.

1. *Aristides, aequalis Themistocli, propter virtutem & Iusti cognomen ostracismo multatur, ut quidam ei suffragator confessus est.* 2 *Revocatus anno sexto, praetorque contra Mardonium factus aequitate sua & maris imperium, & civitatum societatem offensarum Pausaniae superbia, Atheniensibus conciliat.* 3. *Aerario aedificandae classis tanta abstinentia praeest, ut, qui efferretur, vix reliquerit.*

Aristides Lysimachi filius, Atheniensis, [1] aequalis fere fuit Themistocli. Itaque cum eo de [2] principatu contendit. namque [3] obtrectarunt 2
inter se. In [4] his autem cognitum est, [5] quanto [6] antistaret eloquentia innocentiae. quam-

---

Cap. I. 1 *aequalis fere*) *eiusdem temporis, σύγχρονος.* Idem in Attico cap. 8. n. 2. *Sic M. Bruto usus est, ut nullo ille adolescens aequali familiarius, quam hoc sene:* & cap. 17. *prope aequalem sororem habebat.* C. Ut Aelianus 13, 44. scribit, iisdem tutoribus usi, simul educati, ab eodem praeceptore instituti. Sed & dignitate aequales fuerunt. 2 *de principatu*) quis princeps esset & uter alteri praeferendus in civitate. 3 *obtrectarunt inter se*) ex aemulatione alter alterum invidia atque odio pressit. Talem obtrectationem *contentiones civiles* Velleius 2, 43. appellat; & Valerius Maximus, 43, 8. exter. *acerrimi studii in administranda republica dissidia.* C. 4 *his*) scilicet viris aemulis. 5 *quanto*) scilicet gradu seu in quantum, *um wie viel.* 6 *antistaret eloquent. innocentiae*) sensus est: eloquentia Themistoclis innocentiam Aristidis labefactam esse. *Antistare* autem est *praecellere*, *praestare.* Cato R.

quam

quam enim adeo excellebat Aristides [7] abstinentia, ut [8] unus post hominum memoriam, quod quidem [9] nos audierimus, [10] cognomine *Iustus* sit appellatus, tamen a Themistocle [11] collabefactus testula illa, [12] exilio decem annorum multatus
3 est. Qui quidem cum intelligeret reprimi [13] concitatam multitudinem non posse, [14] cedensque animadverteret [15] quemdam scribentem, ut patria pelleretur, quaesisse ab eo dicitur, *quare id faceret, aut quid Aristides commisisset, cur tanto*

Rust. c. 157. *Brassica est, quae omnibus oleribus antistat.* Claud. Quadrigarius apud Gellium 9, 13. *virtute ceteris antistabat;* conf. Lucret. 5, 22. C. 7 *abstinentia*) virtute ea, qua nemini nocuit, suum cuique tribuit & invictum adversus pecuniam animum servavit. 8 *unus post hominum mem.*) conf. 2, 5. 3. extollitur sic eius solius excellentior virtus. 9 *nos audierimus*) Loquitur de se ipso auctor in plurali, ut supra 2, 10. 4; & praef. n. 3. & 8. &c. hic Latinorum mos est. 10 *cognomine iustus*) Meminit eius Cicero pro Sextio c. 67; & Tusc. 5, 36: *Aristides nonne ob eam caussam expulsus est patria, quod praeter modum iustus esset.* Adde Cic. Off. 3, 4. ubi de iustitia prolixe disserit. 11 *collabefactus testula*) obtrectatione Themistoclis eo adactus, ut ostracismo pelleretur. C. *Testula* erat, cui inscribebatur nomen exulis futuri. 12 *exilio decem annorum*) diuturna haec poena lege ostracismi definiebatur. 13 *concitatam multitudinem*) populum semel iam sibi *infestum*, quod democratiae abrogandae suspectus habitus est. Insimulabatur enim a Themistocle, ac si ficta modestia regnum callide affectaret. 14 *cedensque*) ita patienter cessit, ut etiam civitati, de se male merenti, bene precaretur. *Plutarch.* pag 323. C. 15 *quemdam scribentem*) Apud Suidam & Plutarchum in vita & Apophth.

poena

poena dignus [16] *duceretur?* Cui ille respondit, 4
[17] *se ignorare Aristidem; sed sibi non placere, quod cupide* [18] *elaborasset, ut* [19] *praeter ceteros iustus appellaretur.* Hic decem annorum [20] legitimam poenam non pertulit. nam postquam Xerxes in Graeciam descendit, [21] sexto fere anno, [22] quam erat expulsus, [23] plebiscito in patriam [24] restitutus est.

Interfuit autem pugnae [1] navali apud Sala- II.
mina, quae facta est prius, quam [2] poena libe-

---

exstat, fuisse rusticum, qui testulam suam Aristidi obtulerit, rogans, ut Aristidis nomen scriberet: idque hunc fecisse. 16 *duceretur*) crederetur, iudicaretur. 17 *se ignorare*) *se non nosse*; sibi ignotam esse faciem viri, & multo magis ignotos esse eius mores. o quanta levitas! 18 *elaborasset*) operam dedisset, *dass er sich so eifrig bemühet hätte.* 19 *praeter ceteros iustus*) Plutarchus l. c. *turbor, dum ubivis audio, ipsum vocari iustum.* 20 *legitimam poenam*) quamlibet iniustam tamen lege ostracismi decretam. C. 21 *sexto*) Plutarchus ait *tertio.* 22 *quam*) pro *postquam.* & ita fere 3, 3, 3. & sic prorsus Cic. de Orat. 2, 3. *postero die, quam illa acta erant,* conf. Liv. 21, 15. Suet. Claud. cap. 17; Curt. 4, 4. 19. Plin. 8, 42. Imperiti librarii addiderunt *post.* 23 *plebiscito*) *ex decreto,* quod plebs sciscit, quod magistratus rogante plebe facit. 24 *restitutus est*) ne scilicet ad Xerxem transiret, qui ad exulem miserat legatos, & tria millia Daricorum obtulerat, quae ille contentus modico pane, quem comedebat, aspernatus est. Suid.

Cap. II. 1 *pugnae navali apud Sal.*) de qua 2, 3, 4. & ibid. cap. 4. Ibi simultates cum Themistocle quieverunt. 2 *poena lib.*) scilicet decennali, id est, priusquam poenae constitutae terminus adesset, quia citius re-

rare-

raretur. Idem praetor fuit Athenienſium [3] apud Plataeeas in proelio, quo [4] Mardonius [5] fuſus,
2 barbarorumque exercitus eſt interfectus. Neque aliud eſt ullum [6] huius in re militari illuſtre factum, quam [7] huius imperii memoria. Iuſtitiae vero, & aequitatis, & innocentiae [8] multa. In primis quod [9] eius aequitate factum eſt, cum in [10] communi claſſe eſſet Graeciae ſimul cum [11] Pauſania, quo duce Mardonius erat fugatus, ut [12] ſumma imperii maritimi ab Lacedaemoniis
3 transferretur ad Athenienſes. namque ante id tempus & mari & terra duces erant Lacedaemonii. tum autem & [13] intemperantia Pauſaniae,

---

vocatus eſt 3 *apud Plataeeas*) quae urbs eſt Boeotiae, res mox in Pauſania cap. 1. explicatur. C. 4 *Mardonius*) Satrapes Xerxis, dux Perſicarum copiarum. v. 4, 1, 1. 5 *fuſus*) fugatus, profligatus, *aus dem felde geſchlagen.* 6 *huius*) Ariſtidis. 7 *huius imperii*) praefecturae militaris, *des generalats*, qua octo millibus Athenienſium praeerat in proelio. *Herodot.* 9, 28. C. 8 *multa*) ſi facta ſunt illuſtria, memorabilia. conf. Cic. Off. 3, 11 & 23. 9 *eius aequitate*) i. e. moderatione, continentia & animo modicis honoribus contento. Haec aequitas opponitur mox intemperantiae, i. e. impotentiae, ſaevitiae, ſuperbiae. 10 *communi claſſe*) quae ex navibus omnium Graecarum civitatum conſtabat: *die alliirte flotte.* 11 *Pauſania*) de quo deinde in eius vita, No. 4. 12 *ſumma imperii maritimi*) *dominium maris*, *daſs ſie meiſter zur ſee waren.* Hinc noſter paullo poſt dicit, *duces eſſe delectos Athenienſes.* 13 *intemperantia Pauſaniae*) Eleganter etiam Diodorus 11, 47. opponit malignitatem (κακίαν) Pauſaniae, & conſummatam virtutem (κατὰ πᾶν ἀρετὴν) Ariſtidis. Illa ait perdidiſſe Spartiatas imperium: hac Athenienſes acqui-

&

& [14] iustitia factum est Aristidis, ut omnes fere civitates Graeciae ad Atheniensium societatem [15] se applicarent, & adversus barbaros [16] hos duces deligerent sibi, quo facilius [17] repellerent, si forte bellum [18] renovare conarentur.

[1] Ad classes aedificandas, exercitusque comparandos quantum pecuniae quaeque civitas daret, Aristides [2] delectus est, qui constitueret. [3] eius arbitrio [4] quadringenta & sexaginta talenta quotannis [5] Delum sunt collata. Id enim commune III.

---

sivisse τὴν ἐκ ἔσαν στρατηγίαν, *ducatum, quem nunquam antea habuerant.* C. 14 *iustitia*) cuius studium tantum erat, ut cum ictum foedus cum omni Graecia firmaret, post diras execrationes, accensos ferreos orbes in mare deiiceret, adiurans, ut ita exstinguantur cum omni stirpe & gente, qui contra foedus irent. 15 *se applicarent*) accederent bellaturae imposterum sub eorum auspiciis. 16 *hos duces*) Athenienses iam demum nactos summam imperii, quam nunquam antea tenuerant. 17 *repellerent*) scilicet eosdem barbaros, Persas. 18 *renovare*) denuo gerere, instaurare.

Cap. III. 1 *Ad classes*) Ordo: *Aristides delectus est, qui* (pro *ut*) *constitueret* (ordinaret), *quantum pecuniae quaeque civitas daret ad classes aedificandas, exercitusque comparandos.* 2 *delectus est*) ab unitis Graeciae civitatibus. 3 *eius arbitrio*) id est ex eius libera dispositione & ordinatione, *nach seinem gutbefinden. Arbiter* enim, qui rem libere diiudicat & ordinat. 4 *quadringenta - - talenta*) quae centum & quindecim millia thalerorum nostri aeris summam efficiunt. 5 *Delum sunt collata*) Diodorus citato loco κοινὸν ταμιεῖον, *commune aerarium* Delum constitutum fuisse tradit: & Thucydides, lib. 1. f. 64. ταμιεῖον Δῆλος ἦν αὐτοῖς καὶ ξύνοδοι ἐς τὸ ἱερὸν ἐγίγνοντο. *Nam*

6 aera-

[6] aerarium esse voluerunt. quae omnis pecunia
2 postero tempore Athenas translata est. Hic
[7] qua fuerit abstinentia, nullum est certius indicium, quam quod, cum [8] tantis rebus praefuisset, [9] in tanta paupertate decessit, ut, [10] qui ef-
3 ferretur, vix reliquerit. Quo factum est, ut filiae eius [11] publice alerentur, & de communi aerario dotibus datis [12] collocarentur. [13] Deces-

---

tutissime in templis propter religionem servari pecunia existimabatur. v. infra 23, 9, 3. In Delo autem una ex Cycladibus in mari Aegaeo, Apollinis templum illustrissimum erat. Vid. Tab. II. 6 *aerarium*) hunc locum colligendis & condendis pecuniis publicis destinarunt, ex quo possent promere, si belli necessitas urgeat. De *aerario* privato v. 25, 8, 3. 7 *qua abstinentia*) i. e. integritate & cura non in suis sed in reip. commodis promovendis. Talis Fabricius Romae apud Cicer. Offic. 3, 22. Tales alii, de quibus breviter agit Ammian. Marcell. 14, 6; & Sen. ad Helv. cap. 12. 8 *tantis rebus*) imperiis, magistratibus, aerario constituendo. 9 *in tanta paupertate*) conf. Frontin. 4, 3, 5. ubi § 3 & 4. similia exempla adducit. 10 *qui efferretur*) *qui* hoc loco idem est ac *quo* vel *ut*, sensus est; vix eos sumptus reliquit, quibus funus ex aedibus deportari potuerit. *Efferri* hoc sensu redit 10, 10, 3; & 25, 22, 4. conf. Ter. Andr. 1, 1, 90. 11 *publice alerentur*) ex publico; publico sumtu, & quidem e Prytanaeo. vid. Meurs. fort. Attic. 1, 8. *sie bekamen gnaden-gelder.* 12 *collocarentur*) viris in matrimonium cum dote darentur, nos dicimus *ausstatten.* Similem in modum Romanus Senatus Fabricii Luscini Scipionisque filias ab[illegible] dotatis nuptiis liberalitate sua vindicavit. vid. Valer. Max. 4, 4, 10. 13 *decessit*) scilicet ex vivis. Memoria lapsus est Seneca, cum ad Helviam cap. 13. *Ducebatur*, inquit, *Athenis ad supplicium Aristides.* Phocion forsan pro Aristide dicendus erat.

sit

sit autem fere post annum quartum,[14] quam Themistocles Athenis erat expulsus.

IV.

PAUSANIAS.

ARGVMENTVM.

1. Pausanias varius virtute & vitiis, Mardonii ad Plataeas victor, superba tripodis inscriptione cives suos offendit. 2 Postea cum classe missus Byzantium capit, captivos autem clam dimittit, & regis affinitatem Graeciae proditione pactus, 3. seipsum peregrinis moribus prodit: scytalaque domum vocatus, Helotes solicitat. 4. Cum litteras eius ad regem datas puer indicasset, Taenari in aede Neptuni observatus, 5. in Chalcioecum Minervae confugit, ubi obstruitur, etiam matre grandaeva lapidem apportante, inde semianimis elatus exhalat, & infoditur eodem loco, quo vitam finierat.

[1] Pausanias Lacedaemonius, [2] magnus homo, sed [3] varius in omni genere vitae fuit. nam ut vir-

---

Tumulus eius exstabat in portu Phaleraeo. *Plutarch.* p. 335 C. 14 *quam erat expulsus*) pro *postquam*, ut supra 3, 1, 4. Cic. fam. 16, 21. post diem 40 & 6, quam a vobis discesserant. Conf. Flor. 2, 2, 7.

1 *Pausanias*) Cleombroti filius, paterque Cleombroti alterius, qui Dux Lacedaemon cum Miltiade temere pugnans ex vulnere periit. Alius *Pausanias* fuit Macedo Philippi occisor; alius historicus &c. 2 *magnus homo*) id est vir magnus, non quidem mole corporis, sed vastitate animi. 3 *varius*) inconstans, instabilis, mutabilis; *ne in uno quidem quoque unus animus fuit* tutibus